Հետազոտականաշխատանք

Կազմակերպության տվյալներ • Անվանում, հասցե • Տնօրեն • Էլ.հասցե • Հեռախոս	«Մասնակցայինդպրոց»կրթականի հիմնադրամ ՎահրամՍողոմոնյան masnakcayindproc@gmail.com +37493581908
Հետազոտության թեմա/վերնագիր • Հետազոտությանթեմա	Դարձվածքներիևասացվածքներիուսուցումըտարրականդասարաններում:
Ուսուցչիտվյալներ • Անուն, ազգանուն,հայրանուն • Մասնագիտություն • Հեռախոս • Էլ.հասցե • Դասավանդվող առարկաներ • Դասարաններ	ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՌՈԲԵՐՏԻ ԴԱՍՎԱՐ 098-93-91-02 Մայրենի, մաթեմատիկա,տեխնոլոգիա,թվային գրագիտություն 2-րդ դասարան
Ուսումնական հաստատությանտվյալներ • Անվանումը, հասցե • Հեռախոս • Էլ.հասցե (տնօրենության) • Webկայքիհասցե	ՀՀ Արարտի մարզ ք.Վեդիի ԳագիկՄարգարյանի անվան հմ.1 հիմնական դպրոց ՊՈԱԿ (0234) 2-41-80 ararat1@schools.am ՀՀ Արարատի մարզ ք.Վեդի Կոմիտասի 9

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ
2. ԳԼՈՒԽ1.ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԸԵՎ ԱՍԱՑՎԱԾՔՆԵՐԸԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԵՐԵՆՈՒՄ
3. ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԻ ԵՒ ԱՍԱՑՎԱԾՔՆԵՐԻԼԵԶՎԱՈՃԱԿԱՆ
4. ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
5. ԳԼՈՒԽ2.ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԻԵՎԱՍԱՑՎԱԾՔՆԵՐԻՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒՄԸ

ՏԱՐՐԱԿԱՆԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

6.ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԻԵՒԱՍԱՑՎԱԾՔՆԵՐԻՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆՄԵՐ

ՓՈՐՁԻՑ

7.ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆՑԱՆԿ

Նպատակըեւ հետազոտականհարցը	Նպատակը՝ մշակել և ներկայացնել մեթոդականքայլաշարեր,որոնքկօգնենվերհանելդարձվածքնե րիևասացվածքներիիմաստային,կառուցվածքայինառանձնահ ատկություններըևկնպաստենտարրական դասարաններում ուսումնասիրվող բնագրերի առավել խորությամբընկալելուն: Հարց՝ Ի՞նչ մեթոդներով և հնարներով կարելի էկազմակերպել դարձվածքների և ասացվածքների ուսուցումը տարրական դասարաններում Վեդիի հմ **1**դպրոցի օրինակով:
Ո՞րառանցքային կոմպետենցիային/կարող ունակությաննէ ուղղվածնպատակի ուսումնասիրությունը	1) Լեզվական գրագիտություն և կարողունակություն 2) Սովորել սովորելու կարողունակություն
Հետազոտությանթիր ախայինխումբընշրջա նակը /քանակ, սեռայինբաշխու մ/	Թիրախային խումբը կրտսեր դպրոցի 2-րդ դասարանցիներն են,Դարձվածների, ինչպես նաեւ առածների ու ասացվածքների ուսուցման խնդիրըտարրական դասարաններում ընդգրկում է մի կողմից՝ մայրենի լեզվի ուսուցման երկու՝կրթական ու դաստիարակչական հարթությունները, մյուս կողմից երկու՝ լեզվական ուգրականագիտական նյութերը: Դարձվածքները, առածներն ու ասացվածքները միավորներ են, որոնք կարող են դառնալ լեզվական ու գրականագիտական գիտելիքներ, սակայնըընկալելի եւ տարրական դասարանների աշակերտների համար ուսանելի կարող են լինելմիայն

	իրենց կիրառության մեջ՝ համապատասխան իրադրային կոնտեքստում, ինչն էլպայմանավորում է դրանց նաեւ դաստիարակչական արժեքը: Այս միավորերի ուսումնասիրումը տարրական դասարաններում երկկողմանի գործընթաց է. Դրանքբացատրվում են համապատասխան իրադրության մեջ, մասնավորապես գեղարվեստական ստեղծագործությամբ ներկայացված համատեքստում կամ համատեքստին կից, սակայն իրենք էլ կարող են դառնալ այդ ստեղծագործության գաղափարի վերհանման եւընկալման խթան կամ միջոց: Այս տեսանկյունից դարձվածքների, առածների ու ասաց-վածքների ուսումնասիրումը մշտապես ուշադրության կենտրոնում պետք է լինի ուսուցչի կողմից:Մասնակցել է 35 աշակերտ, 16աղջիկ և 19տղա:
Օգտագործված հետազոտական մեթոդները, գործիքները (օրինակ՝քանական հետազոտություն՝ հարցաթերթիկիմիջոցով, որակական հետազոտություն՝խո րինհարցազրույցիմիջ ոցովեւայլն)	Մեդիա գործիքներ,դասագրքեր,բնագիր, տեսաֆիլմեր, օժանդակ գրականություն, կիրառվել է քանակական մեթոդ, հարցաթերթիկ:
Հետազոտության իրականացման ժամանակահատվածը	1.08.2023-10.09.2023

<table>
<tr>
<td>

Գրականությանակնարկ

- Մեջբերումներ արդենարված հետազոտություններից,
- Մեջբերումներ գրականությունից,տեղեկության վստահելիաղբյուրներից:

<u>Պարտադիրէկատարելի ղումաղբյուրին</u>

</td>
<td>

Դարձվածքայինտարբերակներըդարձվածքիկազմիմեջմտնողբառերի բառաքերականականփոփոխակներեն, որոնքորեւէձեւովչենկարողազդել դարձվածքիոճի, իմաստի, հուզարտահայտչողականգունավորման, բաղադրիչներիիմաստայինձուլվածությանվրա:1

Ասացվածքը ժողովրդական բանահյուսությանփիլիսոփայական ժանրի ստեղծագործություն է: Հակիրճ եւ դիպուկ խոսքով բնորոշում էկյանքի որեւէ երեւույթ: Առածից տարբերվում է նրանով, որ միտքն արտահայտում էուղղակի, առանց այլաբանության ու միջնորդավորման, օրինակ, «Ահը վեր է, քան թե՝մահը», «Օրենքը հարուստի համար է, պատիժը՝ աղքատի»,«Ծիտ խոսքը կատակով կասեն»:

1. ԳյուլամիրյանՋ.,Մայրենիիդասավանդմանմեթոդիկա,Երևան,2018,335էջ:

</td>
</tr>
<tr>
<td>

<u>Հետազոտությանընթացքը</u>

</td>
<td>

ԳԼՈՒԽ 1

ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԸ ԵՎԱՍԱՑՎԱԾՔՆԵՐԸԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑՀԱՅԵՐԵՆՈՒՄ

1.1.ԴԱՐՁՎԱԾՆԵՐԻ ԵՎ ԱՍԱՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԼԵԶՎԱՌՃԱԿԱՆԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Դարձվածքըկառուցվածքովերկուևավելիբառերիկայուն,իմաստովամբողջական, վերաիմաստավորված այնպիսի կապակցություն է, որը

</td>
</tr>
</table>

խոսքումվերարտադրվումէիբրևլեզվականպա տրաստիմիավոր:Ժամանակակիցհայերենումդ արձվածքըհաճախանվանումենդարձվածաբա նականմիավոր,դարձվածաբանականարտահ այտություն,հատուկոճ,որոշդեպքերումնաև՝իդ իոմկամիդիոմային արտահայտություն:

Լեզվաբանական գրականության մեջ միասնական կարծիք չկա դարձվածքիկամդարձվածաբանականմիավոր ներիտարբերակման,դարձվածաբանությանըն դգրկմանսահմաններիվերաբերյալ:Դարձված աբանությանավելիլայնըմբռնմանկողմնակից ներըդարձվածքների մեջներգրավումեն.

Դարձվածաբանության ավելի նեղ ըմբռնման կողմնակիցները հրաժարվումենվերոհիշյալիցևդարձվածքներեն համարումմիայնիդիոմայինարտահայտություն ները: Հայերենում դարձվածքները բաժանվում են չորս խմբի՝դարձվածքի ընդհանուր իմաստի և դարձվածքը կազմող բաղադրիչ բառերի միջևգոյությունունեցողհարաբերությանտեսակ ետից:Դրանքեն.

Դարձվածքայինսերտաճմանխմբիմեջենդասվո ւմայնդարձվածքները,որոնց ընդհանուր իմաստը չի բխում դարձվածքի կազմի մեջ մտնող բաղադրիչ բառերիբառային իմաստներից: Դրանք իմաստային տեսակետից անբաժանելի, անքակտկապակցություններեն:Նրանցումբառե րը,ամբողջապեսկորցնելովիրենցբառային իմաստները և տվյալ կառուցվածքում վերաիմաստավորվելով,

դառնումենդարձվածքիընդհանուր,ամբողջական իմաստիբաղադրատարր,չցուցադրելովիրենց բառային և իմաստային ինքնուրույնությունը. ինչպես՝ աչքից գցել-ատել,այլասչսիրել,գլուխըյուղել-համոզելով խաբել[2] :

Դարձվածքային միասնության խմբի մեջ մտնում են դարձվածաբանականայնպիսիմիավորներ,որոնք դարձվածքայինսերտաճումներինմանիմաստաբանորենանբաժանենևամբողջական,բայցիտարբերությունննախորդների,սրանցդարձվածքայինընդհանուրիմաստըորոշչափովպատճառաբանվածէդարձվածքըկազմողբաղադրիչբառերիառանձին,փոխաբերականիմաստով:

Դարձվածքներիայսկարգինառաջինհերթինբնորոշէպատկերավորիմաստը:Օրինակ՝ գլուխըսապնել-խաբել,գլխին նստել-մեկիվրաիշխել:

Դարձվածքայինկապակցությունններենկոչվում դարձվածքայինայնմիավորները,որոնցընդհանուրիմաստնամբողջովինբխումէնրանցբաղադրիչ բառերիիմաստներից:Դրանքայնպիսիդարձվածքներեն,որոնցկազմիմեջմտնողբառերնունենինիչպեսազատ,այնպեսէլ՝դարձվածաբանորենկապվածգործածություն:Այդկարգիդարձվածքներումբաղադրիչները՝դարձվածքըկազմողբառերը, հիմնականում պահպանում են իրենց իմաստային ինքնուրույնությունը,բայց իրենց կապերով մնում են կախյալ վիճակում: Օրինակ՝ նուրբ հարց, սիրտըմաշել,քիթը

տրորել:

Դարձվածքայի նարտահայտությունենհամարումայնկայունդ արձվածաբանականմիավորները,որոնքիմաստ այինտեսակետիցոչմիայնանբաժանելի են, այլև կազմված են ազատ իմաստ ունեցող բաղադրիչ բառերից.դարձվածքիընդհանուրիմաստըկախվ ածէնքխումէդարձվածքըկազմողբաղադրիչբա ռերիբառայինիմաստից,դարձվածքիբառայինկ ազմըևդարձվածքային իմաստը կայուն են: Օրինակ՝ ծառերի հետևում անտառը չտեսնել,կենդանիդիակ:

Դարձվածքայինարտահայտություններիթվինե նդասվումգրականծագումունեցողթևավորխոսք երը,հեղինակայինդիպուկարտահայտություններ ը,ինչպես՝ավգյանախոռ,դամոկլյանսուր,ՔաջՆ ազար,Դոն Քիշոտ:

Ժողովրդախոսակցական անեծքները, մաղթանքները, օրհնանքները, որոնքպատկերավոր բնույթ ունեն և փոխաբերական իմաստ ստանալով՝ վեր են ածվելդարձվածքների,ինչպես՝ միբարձիծերանաք,հողեմգլուխդ,գետինը մտնես:

Դարձվածքներնառօրյա,ժողովրդախոսակցա կանոճինբնորոշբառայինմիավորներեն,որոնքյ ուրաքանչյուրժողովրդիազգայինմտածողությո ւնըդրսևորող լեզվական միջոցներ են և նրանց շնորհիվ արտահայտվում են տվյալժողովրդիբարքերնուսովորույթը,կենցաղ նուապրելակերպը,ինչպեսնաև՝նրանբնորոշհո

գեկան,հոգեբանականխառնվածքնուկենսափի
լիսոփայությունը:Դարձվածքներըմիևնույնժամ
անակյուրաքանչյուրանհատիազգայինմտածո
ղությունններարտահայտում:

Դարձվածքներըկայուննամբողջականբառակ
ապակցություններենև՛իրենցբաղադրիչներիկազ
մով,և՛քերականական-շարահյուսականորոշակիկ
աղապարներով:Դարձվածքներընաևլեզվիպատկ
երավորմանմիջոցներեն,խոսքինհաղորդումենպ
ատկերավորություն,հուզականերանգավորում,մի
աժամանակնպաստումխոսքիսեղմությաննուհակ
իրճությանը:Դարձվածքներիկարևորհատկանիշն
երիցմեկըփոխաբերական-այլաբանական
իմաստնէ,այլկերպասած,դարձվածքըփոխաբերա
կան-այլաբանականմիասնականիմաստունեցողկ
այուն,բառայինանբաժանելի,պատրաստիվերար
տադրելիկապակցություն է[3]:

Դարձվածքներըլեզվիարտահայտչականու
թյանուպատկերավորմանլավագույնմիջոցների
ցեննհանդեսենգալիսթե՛գրավորևթե՛բանավոր
խոսքում:Դրանքխոսքըոճավորելուհրաշալիմիջ
ոցներեն,«խոսքիաղնուհամեմունքը»նդրսևորվ
ումենբոլորոտեսակիոճերում:Առանձնապեսմեծէ
դարձվածքի դերը գեղարվեստական
գրականության մեջ. նրանց միջոցով
հաճախխոսքնազատվումէչորությունիցուերկա
րաբանությունից:Դարձվածքներնիրենցիմաստ
ային նրբերանգներով մտքին տալիս են
դիպուկություն ու
կենդանություն՝այլաբանորեն ներկայացնելով
ասելիքը:

Փոխաբերությունը(վերաիմաստավորումը)

դարձվածքիէականիատկանիշնէ.այնիատուկէց անկացած դարձվածքի: Խոսքի մեջ դարձվածքները հարաբերակցվում են ինչպեսբառերին(անվանական),այնպեսէլ՝նա խաղասություններին(հաղորդակցական):

Անվանականբնույթիդարձվածքայինարտահայտություններենանվանվումբառերիայնկապակցությունները,որոնքբառայինարժեքունեն,բառերինմանլեզվումանվանականդերենկատարում,տրամաբանորենհամապատասխանում են հասկացությանը: Անվանական բնույթի դարձվածքայինարտահայտություններիհիմնականխումբըկազմումենայնդարձվածքները,որոնք բառերիպատկերավորևարտահայտչականհամարժեքներեն:Օրինակ՝

ոսկեմիջակություն,կենդանիդիակ,վերջինժամ, պատերազմիիրձիգ,ձայնբարբառոհանապատի, շունչըփչել,շունչ տալ,գլխինձույն նստե[4]:

Հաղորդակցականբնույթիդարձվածքայինարտահայտություններենհամարվումնախադասություններիհամարժեքայնկապակցությունները, դարձվածքայինարտահայտությունները,որոնք տրամաբանորենհամազորենդատողությանը:Օրինակ՝դառըդատելդատարկնստել-շատաշխատել,քիչարդյունք ստանալ: Ճիշտ խոսքը աչք կծակի-մարդիկ չեն սիրում, երբ ճիշտ խոսքըերեսինենասում:Քիթըբռնես ՝ հոգին կտա-թույլ,անզոր:

Դարձվածքայինտարբերակներենհամարվումնույնիմաստնբաղադրիչների միևնույն, հաստատուն կազմ ունեցող այն

դարձվածքները, որոնցբաղադրիչներընույնբառիքերականակա նտարատեսակներնեն՝կա՛մբարբառային նկա՛մէլփոխառյալհամազորները:

Դարձվածքայինտարբերակներըդարձվածք իկազմիմեջմտնողբառերիբառաքերականակա նփոփոխակներեն,որոնքորևէձևովչենկարողա զդելդարձվածքիոճի,իմաստի,հուզարտահայտ չողականգունավորման,բաղադրիչներիիմաս տայինձուլվածության վրա:

Ասացվածքներըժողովրդականկենդանիխո սակցականբանաձևայինասույթներ են՝ բաղկացած որոշակի թեմա և իմաստ արտահայտող բառերից:Դրանքժողովրդիդարավորկենսափո րձիցբխողսեղմուլպատկերավոր,իմաստալիցըն դհանրացումներենսոցիալականկյանքի,բարք երի,կենցաղիվերաբերյալ: Առածնայլաբանական ստեղծագործություն է, որի բուն իմաստնարտահայտվումէանուղղակի,միջնոր դավորված,մինչդեռասացվածքնիրականությո ւննարտահայտումէ ուղղակի:

Ասացվածքներըոչթեբարոյականկանո նենհայտնում,այլբարուլպատկերն են նկարագրում, ոչ թե պարտականություն, այլ աշխարհի ընթացքն ենբացահայտում[5]:

Դարձվածքներնուասացվածքներըձևով,բովան դակությամբևլեզվաոճականկողմովիրարշատ եննման,բայցբնույթովտարբերեն:Դարձվածքն երըուասացվածքներիտարբերությունըերեխա ներինտեսանելիպետքէդարձնելգործնականճ

անապարհով:Առանցտեսականբացատրությու
ններ տալու: Նախ՝ երեխաներին ներկայացնում ենք դարձվածքիուղղակի իմաստը:

ԳԼՈՒԽ 2.ԴԱՐՁՎԱԾՔՆԵՐԻԵՎ ԱՍԱՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒՄԸՏԱՐՐԱԿԱՆԴԱՍ ԱՐԱՆՆԵՐՈՒՄ

Ուսումնասիրելենքնաևտարրականդասա
րաններիմայրենիիգործողդասագրքերը,որոնցվ
երլուծությունըներկայացնումենքտրամագիր2-ն
ում:

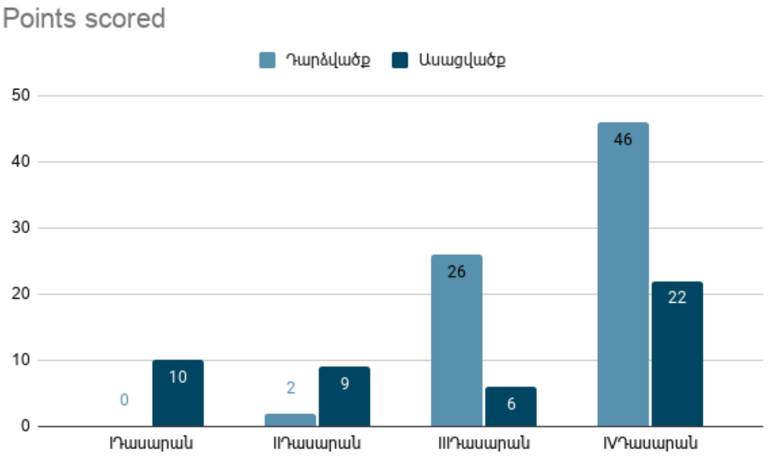

ներկայացրելենքառաջինիցչորրորդդասարաններ

իմայրենիիդասագրքերումտեղզտածդարձվածքնե րիևասացվածքներիքանակայինվերլուծությունը: Ուսումնասիրելենքտարրականդասարաններիհետևյ ալդասագրքերը.

1. Այբբենարան՝ԼիլիթՏեր-Գրիգորյան,Անժելաք յուրքչյան
2. Մայրենի-1,հեղինակներ՝ԼիլիթՏեր-Գրիգորյա ն,Անժելաքյուրքչյան,
3. Մայրենի-2՝ հեղինակներ՝ԼիլիթՏեր-Գրիգորյան,Անժելաքյ ուրքչյան,
4. Մայրենի-3՝ հեղինակներ՝ԴավիթԳյուրջինյան,ՆարինեՅե քեքյան,
5. Մայրենի-4՝ հեղինակներ՝ԴավիթԳյուրջինյան,ՆարինեՅե քեքյան:

Ինչպեսերևումէտրամագրից,առաջինդասարան իդասագրքերումդարձվածքներներկայացվածչեն: Կարծումենք՝պատճառնայնէ, որառաջինդասարանումկրտսերդպրոցականներըդ եռևսծանոթչենբառիփոխաբերականիմաստին:Նե րկայացվածէտասըասացվածք, որոնքհիմնականումգիքիմասինեն:

Երկրորդդասարանումասացվածքներիթեմանը նդլայնվումէդառնումբազմազան.առաջինասավնա ծքներըզետեղվածեն<<Երեքհարուստ>>հեքիաթից հետոևվերաբերումենգիտելիքինևիմաստությանը: Այսասացվածքներիմիջոցովասմեկանգամընդգծվո ւմէգիտելիքիկարևորությունըևգերակայությունըհ

արստությաննկատմամբ,
որամենաիսկականհարստությունըգիտելիքնէ,
որկա:Գիտելիքիմիջոցովկարողեսհասանելիարստու
թյան,
իսկհարստությանմիջոցովոչմիշտկարողեսգիտելի
քստանալ:Եվորքանէլշատբանիմանաս,
չպետքէբավարարվեսիմացածովդևանհրաժեշտէ
գտելնորանորգիտելիքների:

- Գիտելիքըուժէ:
- Գիտությունըմարդուամենալավօգնականնէ:
- Կյանքումխելքնավելիկարևորէ,քանուժը:

<<Մերտունը>>թեմատիկխմբումներկա
յացվածասացվածքներընվիրվածենծնո
ղներին,ինչպես՝

- Աշխարհիմեջամենինչկարողեսձեռքբերել՝բա
ցիծնողներից:
- Ովիրմեծիխրատըլսի,իրգործերիմեջմիշտկիա
ջողի:

2.2. ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Տարրականդասարաններիուսուցիչներիշր
ջանումանցկացնելենքհարցախույզ,պարզելուհ
ամար,թեգործողուսուցիչներըի՞նչմոտեցումներ
ունենդարձվածքներիուասացվածքներիուսումն
ասիրմանհարցում:

Մեզ հետաքրքրում էր, թե տարրական
դասարանների
ուսուցիչներնի՞նչմեթոդներովենդարձվածքների
ևասացվածքներիտարբերություններըերեխանե
րինտեսանելիդարձնում.

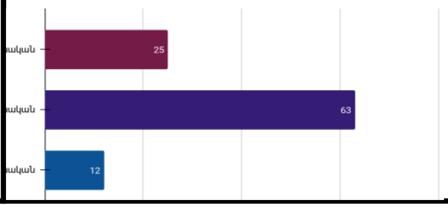

Մեր կողմից անցկացված հարցախուզիարդյունքները ցույց տվեցին, որուսուցիչների մեծ մասը համամիտ է մեթոդական գրականություն մեջ առկա այնկարծիքին,որդարձվածքներիևասացվածքներ իտարբերությունըպետքէերեխաներին տեսանելի դարձնել գործնական ճանապարհով՝ առանց տեսականբացատրությունների.պարզապեսպիտ իսովորեցնելգործնականորենզանազանելդարձվածքներըուասացվածքները:

Մեզիետաքրքրումէրնաև,թեինչպե՛սենուսուց իչներըկռահումլ,որերեխաներըըմբռնելեն դարձվածքիևասացվածքիիմաստը.

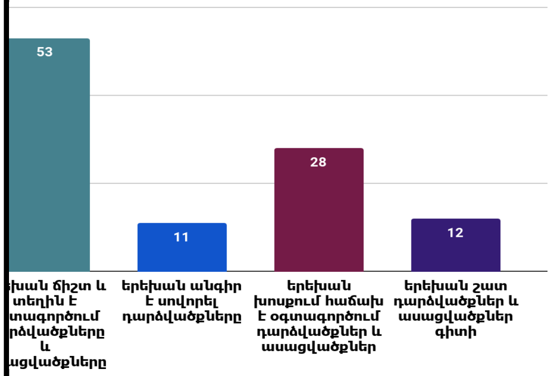

Ուսումնասիրության արդյունքները ցույց տվեցին, որ ուսուցիչների մեծ մասըհամամիտ է այն կարծիքին, որ միայն այն ժամանակ կարելի է եզրակացնել, որաշակերտները հասկացել են դարձվածքի կամ ասացվածքի իմաստը, երբ նրանքճիշտ և տեղին են խոսքում գործածում դարձվածքները ու ասացվածքները: Միայնայնիանգամանքը,որաշակերտըշատդարձվածքներևասացվածքներգիտի,թույլչիտալիս

եզրակացնել,որնաըմբռնելևհասկացելէդրանցի մաստը:

Որպեսզի աշակերտները ճիշտ ըմբռնեն դարձվածքի և ասացվածքի իմաստնուսուցիչներըպետքէհատուկաշխատա նքկատարեն,հաճախակիհանձնարարեն

աշակերտներին ասել, թե ո՛ր դարձվածքը կամ ասացվածքը կարելի է գործածելորպես ընթերցվող ստեղծագործության վերնագիր, գործող անձանց արարքներըբնութագրողնախադասություն նայլն:

Մենքցանկացանքպարզելնաև,թետարրա

կանդասարաններիուսուցիչներնի՛նչմեթոդակ

անհնարներիցենօգտվումդարձվածքներնևասա

ցվածքներնուսումնասիրելիս:

Մերկողմիցանցկացվածհարցմանըմասնակցող ուսուցիչներիմեծմասընշելէր,որդարձվածքների ևասացվածքներիուսումնասիրությանընթացքու միհաճախկիրառում է «Խառնված հերթականություն» մեթոդական հնարը: Այս մեթոդականհնարըհնարավորությունէտալիսուս ուցիչներինպարզելուարդյոքաշակերտներըհիշո ՞ւմենիրենցուսումնասիրածդարձվածքներըևաս ացվածքներիշարադասությունը:Ուսուցիչներիմ իմասնէլընտրելէր«Հինգրոպեանոցշարադրանք »մեթոդականհնարը,որիմիջոցովուսուցիչներըա ռավելհստակպատկերացումենկազմումիրենցու սումնասիրածթեմայիմտավորներգործության վերաբերյալ, որը հիմք է ծառայում հետագա

աշխատանքներըճիշտկազմակերպելուհամար:

Մեզ հետաքրքրում էր նաև, թե ո՞ր դասարանում է առավել արդյունավետ

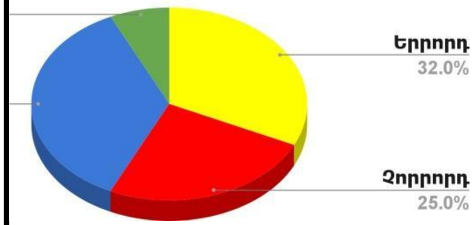

Մեզ հետաքրքրում էր նաև, թե ո՞ր դասարանում է առավել արդյունավետսկսելդարձվածքներիուսումնասիրությունը:

Մեզ հետաքրքրում էր նաև, թե ո՞ր դասարանում է առավել արդյունավետսկսելդարձվածքներիուսումնասիրությունը:

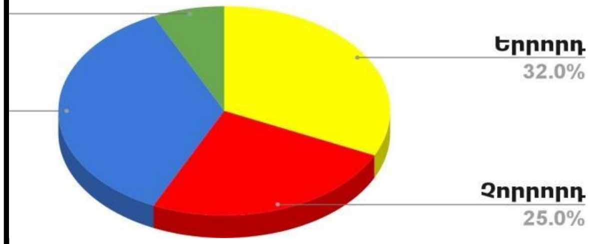

Հարցվածներըհիմնականումտարբերկարծիքներենարտահայտել:Գերակշռողմասնայնկարծիքին էր,որդարձվածքներիևասացվածքներիուսումնասիրությունըպետքէսկսելերկրորդդասարանից:Ուսումնասիրելովմայրենիիգործողայլընտրանքայինդասագրքերըմենքտեսանք,որհամահեղինակներԼիլիթՏեր-Գրիգորյանի,ԱնժելաՔուրքչյաքնիկողմիցհեղինակած առաջին դասարանի դասագրքերում դարձվածքներ ընդգրկած

չեն:Դարձվածքներներկայացվածեներրորդդասարանիցսկսած:ՎաչագանՍարգսյանի հեղինակած մայրենիի դասագրքերում դարձվածքները ներկայացվածենառաջին դասարանից սկսած:

Մերկարծիքով`դարձվածքներըկարելի էսկսելուսումնասիրելառաջինդասարանիցսկսած,քանիորդարձվածքներըհարստացնումենխոսքը,ուժեղացնում նրա տպավորությունը, ասելիքը դարձնում համոզիչ, դիպուկ և ճիշտտարվողմեթոդականաշխատանքներիշնորհիվկրտսերդպրոցականներըհեշտությամբկյուրացնեն այն:

Հաջորդ հարցով մենք ցանկանում էինք պարզել, թե ԽԻԿ համակարգովիրականացվող դասի ո՞ր փուլում է արդյունավետ ուսումնասիրել դարձվածքներըևասացվածքները:

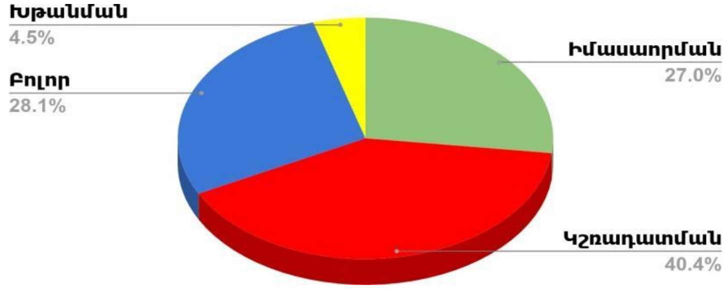

Հարցվածներիգերակշռողմասնայնկարծիքին էր,որդարձվածքներիու ասացվածքների ուսումնասիրությունը կարելի է կատարել դասի բոլոր փուլերում:Մեր կարծիքով` նման պատասխանի պատճառն այն է, որ դրանք իրենց ծավալովփոքրստեղծագործություններենևմեծի

մաստենարտահայտումկարելիէօգտագործել և՛ որպես նախաբան, և՛ որպես իմաստի պարզաբանում, և՛ որպեսամփոփում:

Մեզ հետաքրքրում էր նաև, թե մայրենիի դասագրքերում դարձվածքները ևասացվածքներնի՝նչձևովպետքէ ներկայացված լինեն:

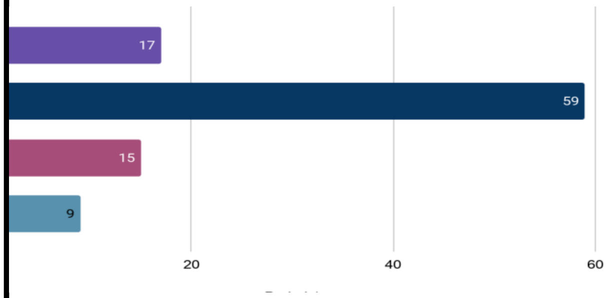

Հարցմանըմասնակցածուսուցիչներիիմ նականմասըայնկարծիքինէր,որդարձվածքներ ըևասացվածքներըտարրականդասարաններու մպետքէուսումնասիրել գեղարվեստական ստեղծագործության հետ: Մեր կարծիքով՝ նստարրականդասարաններումդարձվածքներ ըևասացվածքներըպետքէուսումնասիրելգեղա րվեստականստեղծագործությանհետ,քանիոր դրանցմիջոցովգեղարվեստականստեղծագործ ությանգաղափարը,ենթատեքստնավելիէ ընդգծվում և դյուրըմբռնելի է դառնում աշակերտների համար: Այդկերպ նաևաշակերտներն ավելի ցայտուն են զգում դարձվածքի, ասացվածքի և ընթերցվողստեղծագործությանմտքիընդհանր ություններընդառնումենքնագրիյուրահատուկ ,համառոտամփոփում:

Տարրականդասարաններումդարձվածք

	ներիևասացվածքներիիմացությունընպաստու մէհաղորդակցականիմտություններիխորացմ անը,խոսքի հղկմանը, խոսքն ազատվում է միապաղաղությունից, միօրինակությունից,դառնում աշխույժ, պատկերավոր և արտահայտիչ: Ուստի ցանկալի է երեխաներիհետհաճախուսումնասիրելտարբե րթեմաների վերաբերողդարձվածքներ:

Վերհանված արդյունքնե ր, եզրակացություննե ր,պատասխան հետազոտականհարցին	ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ Ուսումնասիրելով<<Դարձվածքներիև ասացվածքներիդիտարկումըորպեսբնագր իգաղափարիընկալմանխթանիչ>>թեման `եկանքհետևյալեզրակացությունների. • տարրական դասարաններում նյութի ներկայացված ծավալը և ուսուցմանընտրվածուղիներըհամապ ատասխանումենկրտսերդպրոցական ներիտարիքային առանձնահատկություններին: • Մերկատարածաշխատանքնե րիարդյունքումպարզդարձավ,որնպա տակաուղղվածաշխատանքները,ճիշտ պլանավորածդասերը,համապատասխ անմեթոդներիկիրառումըկարողեննպ

	աստելկրտսերդպրոցականների բնագրի գաղափարի ճիշտ ընկալելուն և կարող են մեծդաստիարակչականնշանակությու նունենալմատաղսերնդիկրթականգոր ծընթացում: • Թեև մեթոդական գրականության մեջ ներկայացված է ասացվածքներիուսումնասիրությանքայլ աշարը,սակայնպարզվեց,որդարձվածքն երիուսումնասիրությանհամարանհրաժե շտտեղեկությունները քիչեն: • Հաշվի առնելով կրտսեր դպրոցականների հետաքրքրության շրջանակը ևտարիքայինառանձնահատկություններ ը՝դարձվածքներիևասացվածքներիուսու մնասիրությունն արդյունավետ է իրականացնել դիդակտիկ խաղերի ևվարժությունների կիրառմամբ:
Այլտեղեկատվություն	

Հավելվածն
եր

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆՑԱՆԿ

2. Գյուլամիրյան Ջ., Մայրենիի դասավանդման մեթոդիկա, Երևան, 2018, 335 էջ:
3. Գյուրջինյան Դ., Հեքեքյան Ն., Մայրենի-3, Երևան, 2016, 163 էջ:
4. Գյուրջինյան Դ., Հեքեքյան Ն., Մայրենի-4, Երևան, 2016, 191 էջ:
5. Ջրբաշյան Է., Գրականության տեսություն, Երևան, «Լույս» հրատարակչություն, 1683 էջ:
6. Սուքիասյան Ա., Ժամանակակից հայոց լեզու, Երևան, 1999, 317 էջ:
7. Տեր-Գրիգորյան Լ., Քյուրքչյան Ա., Այբբենարան, Երևան, 2019, 123 էջ:
8. Տեր-Գրիգորյան Լ., Քյուրքչյան Ա., Մայրենի 1, Երևան, 2010, 64 էջ:
9. Տեր-Գրիգորյան Լ., Քյուրքչյան Ա., Մայրենի 2, Երևան, 2020, 168 էջ:
10. http://www.armin.am/images/menus/2483/Tadevos_Tonoyan.pdf/հասանելի էր 12.17.2020/:
11. https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=42195/հասանելի էր 17.11.2020/: